

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen valmistelu ja neuvottelut

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-foorumi
17.9.2020

Lasse Leppä ja Erja Saarivaara, Jyväskylän kaupunki

JYVÄSKYLÄN SEUTU

MAL-sopimuksen tarkoitus ja osapuolet

- Kaupunkiseudun **kuntien välisen yhteistyön ja luottamuksen vahvistaminen** maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa.
- **Kaupunkiseudun ja valtion kumppanuuden vahvistaminen** sekä keskinäisen yhteistyön syventäminen em. asioissa yli sektorirajojen.
- **Seudullista elinvoimaa vahvistavan kehittämisen tukeminen.** Kaavoitus, asuntopolitiikka ja liikennejärjestelmän toimivuus nähdään perustana kaupunkiseudun kilpailukyvyllä.
- **Sopimusosapuolet** Jyväskylän kaupunkiseudun sopimuksessa:
  - **Kaupunkiseudun kunnat:** Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen, Äänekoski
  - **Valtio:** ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä Keski-Suomen ELY-keskus

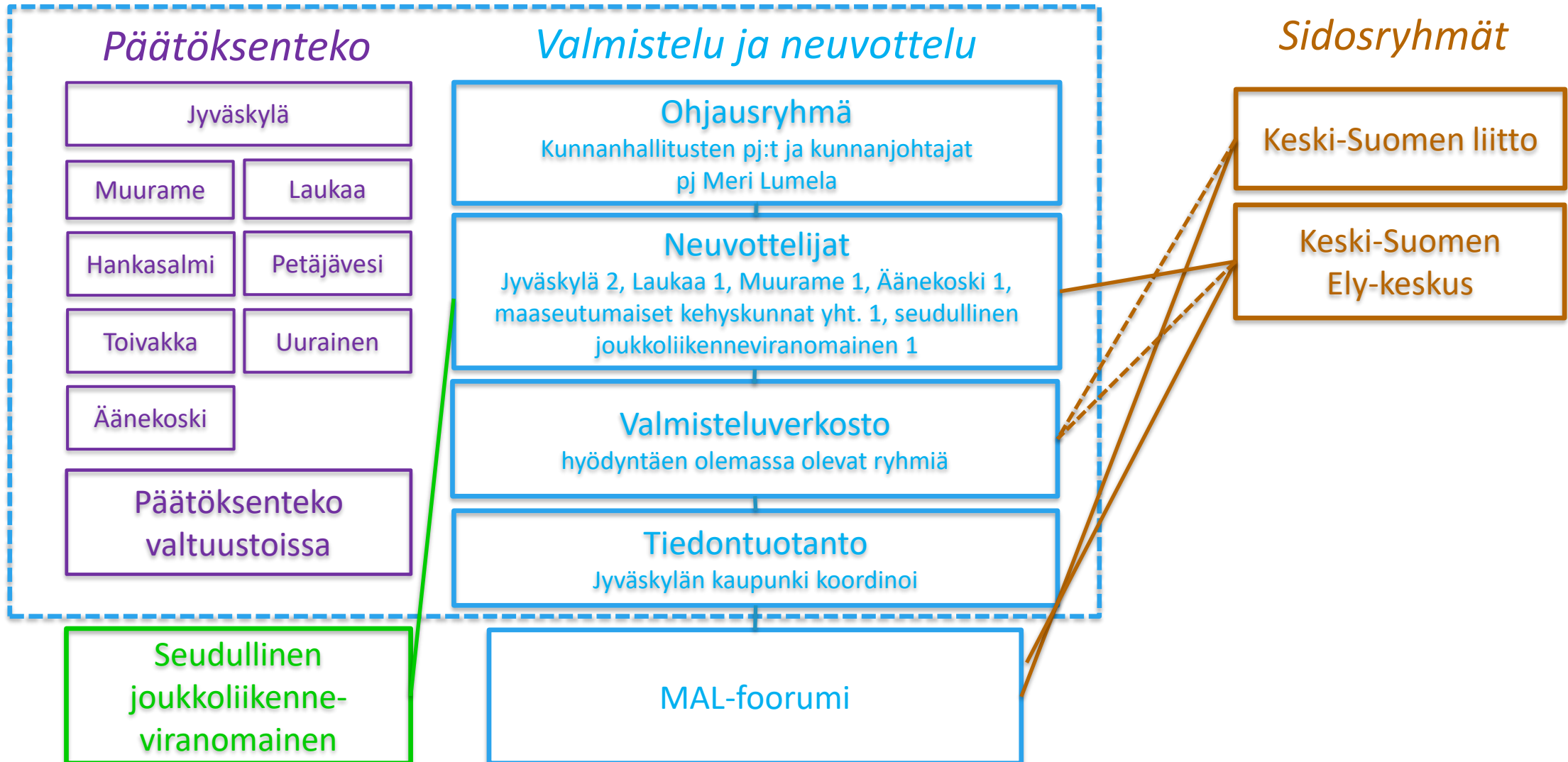
MAL-sopimusmenettelyn laajentuminen

- Neljä suurinta kaupunkiseutua (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu) ovat olleet MAL-sopimusmenettelyn piirissä 2010-luvun alkupuolelta lähtien.
- **2019 hallitusohjelman kirjaus:** MAL-sopimusmenettelyn laajentaminen yli 100 000 asukkaan kaupunkikeskuksiin eli käytännössä Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseuduille
- Ympäristöministeriö: **Selvityshenkilön asettaminen** 09/2019. Selvitystyön valmistuminen 01/2020
  - Selvityshenkilö suosittaa sopimusmenettelyn laajentamista kaikille kolmelle seudulle.
- **Talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös 03/2020** neuvottelujen käynnistämisestä
- **Neuvottelujen käynnistyminen 06/2020**
- Tavoitteena hyväksyä MAL-sopimus kaikkien mukana olevien kuntien valtuustoissa **vuoden 2020 loppuun mennessä.**

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimus

Valmisteluvaiheen organisoituminen

Kunnat

MAL-sopimusmenettelyn ydinasiat seudun näkökulmasta

MAL-sopimuksessa seudut sitoutuvat:

- **Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen** osana ilmastonmuutoksen torjuntaa ja hiilineutraaliuden edistämistä.
  - Kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä edistävät toimenpiteet
  - Asuntotuotannon kohdentaminen hyvin saavutettaville alueille yhdyskuntarakenteen, joukkoliikenteen ja palvelujen näkökulmasta
- Seudullista tarvetta vastaavan **monipuolisen asuntotuotannon** mahdollistaminen, kohtuuhintaisen asuntotuotannon ja puurakentamisen edistäminen
- **Asuinalueiden eriytymiskehityksen ehkäiseminen** ja asunnottomuuden poistaminen
- **MAL-sopimus ei ole juridinen sopimus vaan osapuolten yhteinen tahdonilmaus.**

Mitä MAL-sopimus tarjoaa seuduille?

- Pohja kaupunkiseudun yhteistyön tiivistymiselle ja kumppanuuden vahvistamiselle
- Suora neuvotteluyhteys valtion kanssa
- Väline kaupunkiseudun erityishaasteiden tunnistamiseen ja tahtotilan kirkastamiseen yhdessä valtion kanssa
- Sopimuksen ”porkkanat”, valtion rahoitus tavoitteiden toteutumisen tukena
  - Kunnallistekniikan infra-avustukset täydennysrakentamiseen, käynnistysavustukset kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon
  - Pienet kustannustehokkaat liikennehankkeet (KUHA): liikennejärjestelmän toimivuus, turvallisuus ja kestävien liikkumismuotojen edistäminen
  - Joukkoliikenteen tuki
  - Merkittävien liikennehankkeiden rahoittaminen
  - **HUOM! Kaikki valtion rahoittamat avustusmuodot edellyttävät kunnilta merkittävää omarahoitusosuutta**

MAL-sopimisen kehikko

- **SEUDUN YLEINEN MAL-TILANNEKUVA**

- Arvio muutoksen suunnasta, seudun vahvuuksista ja haasteista

- **TAVOITETILA 2030+ JA KEHITYSPOLKU**

- Johdetaan seudun tilannekuvasta ja MAL-sopimusmenettelyn yleisistä tavoitteista

- **TOIMENPITEET 2021-23**

- Osapuolten roolit
- Kytkenät seudun muuhun suunnitteluun (esim. kaavat, rakennemallityöt, liikennejärjestelmäsuunnittelu, kuntastrategiat)

- **SEURANTA**

- Peilaaminen tavoitetilaan ja toimenpiteiden edistyminen
- Sopimuksen vaikuttavuuden arviointi

- Uusimman hallitusohjelman myötä MAL-sopimuksista 12-vuotisia, rullaava tarkistus eduskuntavaalikausittain.
- Sopimusrunko ja pohja valtiolta, kaikille MAL-seudulle sama lähtökohta.
- MAL-sopimus sisältää **MAL-kumppanuuden** näkökulmasta olennaiset asiat.
  - Ei sisällä kuntien kaikkea tekemistä eikä edes kaikkea tärkeää tekemistä.

Jyväskylän kaupunkiseudun ominaispiirteet MAL-sopimusmenettelyn näkökulmasta

- Viidenneksi suurin, kasvava 205 000 asukkaan kaupunkiseutu. Keskuskaupungin osuus 70 % väestöstä.
- Vahva, monialainen yliopisto-, koulutus- ja elinkeinoelämä. Merkittävä teollisuuden sijaintipaikka.
- Valtakunnallisesti merkittävä liikenteen solmukohta. Vt4 ja Vt9 yhdistävät ja halkovat seudun keskeisiä taajama- ja keskusta-alueita.
- Tavaraliikenteen ja pitkämatkaisen matkustajaliikenteen ehdoilla kehittynyt raideverkko.
- Bussipohjainen joukkoliikennekaupunkiseutu.
- Pitkä verkostoyhteistyön perinne: seudullinen kaavoittajaverkosto, ydinkaupunkiseudun joukkoliikenneyhteistyö, viiden kunnan yhteinen paikkatietojärjestelmä.
- Haasteena seudun sisäinen polarisaatio, joka näkyy mm. maaseutumaisten kehyskuntien väestömäärän vähentymisenä ja väestön ikääntymisenä.

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-ankkurikonaisuudet

Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

- Jyväskylän seudun kehityskuva 2030+
- Keskustojen maankäytön, liikenteen ja asumisen yhteensovittaminen
- Julkisen henkilöliikenteen kehittäminen
- Seudun kävely- ja pyöräilyolosuhteiden kehittäminen
- MAL-tiedolla johtaminen

Asuminen ja elinympäristön laatu

- Asumisen politiikka
- Ekologinen ja kestävä rakentaminen ja elinympäristö

Elinvoimainen Jyväskylän kaupunkiseutu

- Seutukeskuksen elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen

1. Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

JYVÄSKYLÄN SEUTU

TAVOITETILA 2030+

- Kaupunkiseudun yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä muodostavat eheän, toisiaan tukevan ja ilmastonmuutosta hillitsevän kokonaisuuden.
- Asumista, työpaikkojen ja palvelujen sijoittumista ohjataan kaavoituksella siten, että mahdollistetaan asukkaiden kestäviin liikkumismuotoihin perustuvien valintojen tekeminen.
- Elinympäristö kannustaa omaehtoiseen, terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikkumiseen ja ulkoiluun. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteet ovat parantuneet erityisesti keskustoissa ja niiden läheisyydessä.
- Kestävien kulkutapojen osuus kaikkien matkojen määrästä on kasvanut.
  - Esim. ydinkaupunkiseutu (Jyväskylä, Laukaa, Muurame) 55 %
- Ydinkaupunkiseudun joukkoliikenteen matkamäärät ovat kaksinkertaistuneet.
- Jyväskylän kaupunkiseutu on saavuttanut kansalliset päästövähennystavoitteet / hiilineutraaliustavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

1. Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

JYVÄSKYLÄN SEUTU

KEHITYSPOLKU JA TOIMENPITEET

Jyväskylän seudun kehityskuva 2030+

- Seudun rakennemallitöiden ja liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitys ja yhteensovittaminen
- Määritellään maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen raamit ja konkreettiset painopistealueet
- Työn käynnistyminen vuonna 2021

Keskustojen maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen

- Seudun kunnat sitoutuvat ohjaamaan uutta asuntorakentamista pääosin keskustoihin, aluekeskuksiin ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsille
- Keskusten viihtyisyydestä huolehtiminen, turvalliset ja toimivat liikkumisympäristöt → keskusten kehittämissuunnitelmien laadinta ja toteutus.

1. Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

JYVÄSKYLÄN SEUTU

KEHITYSPOLKU JA TOIMENPITEET

Julkisen henkilöliikenteen kehittäminen

- Linkki Tulevaisuuteen –joukkoliikenteen kehittämissohjelman (2019) toimenpiteiden toteuttaminen (Jyväskylä, Laukaa, Muurame).
- Selvitys seudullisen joukkoliikenneviranomaisen toimivalta-alueen laajentamisesta koko MAL-alueelle

Seudun kävely ja pyöräilyolosuhteiden kehittäminen

- Käytetyimpien väylien laatutason parantaminen. Myös uusia yhteyksiä rakennetaan, kun yhteys arvioidaan erittäin tarpeelliseksi ja tuleva käyttöaste korkeaksi.
- Kävelyn ja pyöräily-yhteyksien kehittämisen nivominen joukkoliikenteen kehittämistyöhön, matkaketjujen sujuvuus.

MAL-tiedolla johtaminen

- Tiedonhallintaan liittyvän yhteistyön kehittäminen yhteisen MAL-tilannekuvan muodostamisen ja ylläpitämisen tueksi

2. Asuminen ja elinympäristön laatu

JYVÄSKYLÄN SEUTU

TAVOITETILA 2030+

- Seudulla harjoitetaan kokonaisvaltaista ja kestävästä asumisen politiikkaa, jossa asumisen lisäksi huomioidaan myös palvelut, elinympäristön laatu, viihtyisyys ja saavutettavuus.
- Asuinalueiden eriytymiskehitystä ehkäistään monipuolisen asuntotuotannon ja monipuolisten asuinalueiden kautta.
- Seudulle on rakentunut **15 000 uutta asuntoa**.
- Seudun asuntotuotanto tarjoaa koko- ja hallintamuotojakaumaltaan sekä talotyypeiltään kysyntää vastaavia asumisen mahdollisuuksia.
- Myös heikommassa asemassa oleville väestöryhmille on riittävästi asumisratkaisuja. Kasvavan ikääntyvän väestön asumisen tarpeet on otettu huomioon.
- Asunnottomuus seudulla on poistettu.
- ARA-tuetun asumisen osuus uudistuotannosta on seudulla 25 %. Osuutta kasvatetaan kohti Marinin hallitusohjelman mukaista 35 %:n tasoa.

2. Asuminen ja elinympäristön laatu

JYVÄSKYLÄN SEUTU

KEHITYSPOLKU JA TOIMENPITEET

Asumisen politiikka

- Asunto- ja maapoliittisten ohjauskeinojen käyttäminen
→ monipuoliset ja sosiaalisesti tasapainoiset asuinalueet, kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen.
- Eri väestöryhmille sopivien asumisen uusien muotojen kehittäminen, asumisen innovaatiot
- Jyväskylä osallistuu vuosina 2020-2022 asunnottomuuden yhteistyöohjelmaan sekä poikkihallinnolliseen lähiöiden kehittämisohjelmaan.

Ekologinen ja kestävä rakentaminen ja elinympäristö

- Liikuntaan ja ulkoiluun kannustavien elinympäristöjen rakentumiseen panostaminen
- Kestävään liikkumiseen pohjautuvien asuinalueiden rakentuminen ja riittävien lähivirkistysalueiden saavutettavuus
- Puurakentamisen edistäminen kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa
- Kiertotalousratkaisujen kehittäminen

3. Elinvoimainen Jyväskylän kaupunkiseutu

JYVÄSKYLÄN SEUTU

TAVOITETILA 2030+

- Jyväskylän kaupunkiseutu on **vähintään 215 000 asukkaan** edelleen kasvava, elinvoimainen kaupunkiseutu.
- Seutua halkovien liikenneväylien, kuten **valtatie 4, kehittäminen** tukee alueen vahvaa asemaa valtakunnallisena logistisena keskuksena sekä luo edellytyksiä elinkeinoelämän kasvulle Jyväskylän seudulla ja sen ulkopuolella.
- **Liikenteen sujuvuus on parantunut valtakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti.** Seudulla on löydetty tuloksellisia ratkaisuja liikenteellisten tarpeiden ja seutukeskuksen maankäytön yhteensovittamiseksi niin Jyväskylän asemanseudulla kuin valtatie 4 kehittämisessä Jyväskylän kohdalla.
- **Jyväskylän asemanseudun** toimintojen rakentuminen ja monipuolistuminen ovat osaltaan tukeneet Jyväskylän kehittymistä seudun vetovoimaisena keskuksena.

3. Elinvoimainen Jyväskylän kaupunkiseutu

JYVÄSKYLÄN SEUTU

KEHITYSPOLKU JA TOIMENPITEET

Seutukeskuksen elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen

- Jyväskylän asemanseudun maankäytön kehittämismahdollisuuksien selvittäminen. Kehittäminen pitää sisällään myös Lutakkoa ja ydinkeskustaa yhdistävät uudet yhteydet.
- Valtatie 4 Palokan kohdalla –tieosuuden toteutuksen käynnistäminen
- Valtatie 4 kehittäminen Jyväskylän kaupunkiseudulla eurooppalaisten ja kansallisten palvelutasotavoitteiden, pääväyläasetuksen ja kaupunkiseudun kehittämistavoitteiden mukaisesti.
- Jyväskylä-Tampere välin raideyhteyden edistäminen